

ТОНЧО ЖЕЧЕВ
РОМАН ЗА ИЛИНДЕН

chitanka.info

Върховните мигове от новата българска национална история — Априлската епопея през пролетта на 1876, Илинденско-Преображенското въстание, Септемврийското въстание и социалистическата революция на Девети септември — са непосредствено свързани, към тях някъде водят всички следи на върховите постижения в българския роман, в нашето голямо прозаическо изкуство. Достатъчно е да тръгнем заедно по най-високия му гребен, за да се уверим: „Под игото“, „Записки по българските въстания“, „Железният светилник“, „Преспанските камбани“, „Илинден“, „Иван Кондарев“, „Тютюн“.

Така е и до днес, до съвременната българска литература, която продължава да черпи вдъхновение от най-големите народни движения в нашата история, да ги осмисля от нова гледна точка. И както бе и с повестта на Генчо Стоев „Цената на златото“ — през шестдесетте години — дори да се добира до нови художествени внушения и обобщения за тези събития.

Един от романите на изминалото десетилетие, който привлече вниманието на широкия кръг читатели и критиката и сега излиза в своето трето издание, бе романът на Свобода Бъчварова „Литургия за Илинден“. Той се отличава със своята парлива актуалност във връзка с опитите за фалшифициране на фактите от историческото минало на нашия народ, на националноосвободителното движение на българите от Македония в края на миналия и началото на сегашния век, с недвусмислената си и страстна позиция спрямо посегателствата към нашето историческо наследство.

Свобода Бъчварова тръгва към своята тема със солидна историческа екипировка, на интелектуално всеоръжие, с душевно сродство и съучастие с цялото онова вълнение, което обзема човека, когато се докосва не просто до историята, а до живота и съдбата на своите, на бащите и дедите си, на своя род. Произведението не е хладен исторически роман за отдавна минали времена и събития, а роман — себепознание, роман за историята, чиито рани още по-остро чувстваме днес, история на нашите души.

Авторката чувства и знае как се е завързал костеливият възел около Илинден. Тя взема събитията отпреди въстанието, някъде от първата година на века, минава през големия пожар, за да продължи с последиците; тя създава призрачния образ на Дилбер Танас, който от

нашето време, като наш съвременник, всекидневно хвърля уморен поглед към различните епизоди от една епопея, която от ранна младост е предопределила живота му. Същевременно се чувства, че романистката има ясна и мащабна представа, сърдечно преживяна идея за цялата съдба на движението — за неговото зараждане след разкъсването на България от Берлинския договор, за неговия апогей на Илинден, за криволиците и раздорите след това, за цялата му трагика и неочаквани резултати.

„Литургия за Илинден“ е един от най-своеобразно изградените съвременни български романи. Стожер на повествованието и действието в романа е обобщеният образ на участника в събитията Дилбер Танас, който няма историческо съответствие конкретно с никой деец от освободителното движение на българите в Македония, а същевременно носи по нещо от всички тях. Заедно с това почти всички останали герои са известни дейци — Гоце Делчев, Христо Чернопеев, Кръстьо Асенов, Яне Сандански и т.н. Самите събития, почти всички техни епизоди, са реална история — въстанието, отделните сражения, отвличането на мис Стоя, влизането в Цариград, а и сами по себе си „приключенията“ в този роман са толкова фантастични, че никой романист не би могъл да ги измисли, освен най-големият — животът! Тази конструкция е дала възможност на Свобода Бъчварова да вмести невероятно богат исторически материал в своя роман и същевременно свободно и сладкодумно да се разпореди с него, да го прегрупира, да ни въвлече в стихията на историята, да ни зарази с вълнение и съпричастие към съдбата на хората.

Не се съмнявам, че нашата романистка ще продължава с вълнение да се връща към величавата епопея на Илинден, чиято осемдесетгодишна приближава. Там някъде е заровена една от тайните и загадките на българската история и едва ли някога те ще престанат да ни занимават. Убеден съм също така, че всички посетителни опити, в една или друга степен, ще се оплодяват от извървения и утъпкан от Свобода Бъчварова път, от нейното развълнувано слово за героичните и страшните, неподправени и вечно живи страници на борбата на македонските българи за своето освобождение.

Тончо Жечев

декември 1981

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.